

המחלוקת שאף אחד כבר לא זוכר על מה התחילה

קורח פתח בטענה צודקת לחלוטין, ותוך יום היא בלעה אותו ואת כל מי שהלך אחריו. מי שיודע לזהות מתי ויכוח הפסיק לעסוק בעניין, חוסך לעצמו שנים.

במדבר ט"ז, א' – י"ח, ל"ב · פרשה 38 מתוך 54

מה קורה בפרשה

קורח, בן דודו של משה, אוסף מאתיים חמישים איש – "נשיאי עדה, קריאי מועד, אנשי שם" – ומתייצב מול משה ואהרן. הטענה שלו מנוסחת יפה: "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' – ומדוע תתנשאו על קהל ה'?"

משה נופל על פניו, ואז מציע מבחן: מחר כל אחד ייקח מחתה וקטורת, ונראה במי בוחרים. במקביל הוא שולח לקרוא לדתן ואבירם, והם מסרבים אפילו לבוא – "לא נעלה".

המבחן מסתיים באסון: האדמה פוצה את פיה ובוולעת את קורח ועדתו, ואש יוצאת ואוכלת את מאתיים וחמישים מקריבי הקטורת. למחרת מתלונן העם, ומגפה פורצת – ואהרן רץ אל תוך המגפה עם מחתה "ויעמוד בין המתים ובין החיים". הפרשה נחתמת במטה אהרן שפרח ובמתנות הכהונה.

ויעמוד בין המתים ובין החיים – ומעצר המגפה.

במדבר י"ז, י"ג · אהרן, למען אותם אנשים שדרשו את הדחתו

שלוש נקודות

- 1 לא כל טענה צודקת היא ויכוח לגיטימי.** קורח פתח באמירה נכונה, אבל המטרה הייתה החלפת ההנהגה. הבדיקה היא לא אם הטענה נכונה – אלא אם היא הייתה נעלמת לו ניתן מענה.
- 2 מי שמסרב לשבת לדבר, בחר במאבק.** "לא נעלה". מרגע שצד מסרב לבוא לשולחן, כל הפעולות שלו הן כבר לא נגד הבעיה אלא נגד האדם.
- 3 מנהיג רץ אל תוך המגפה.** אהרן, שהותקף אישית, הוא זה שיוצא לעצור את הנזק. מי שממתין להתנצלות לפני שהוא מטפל בשבר, ימצא את עצמו צודק בתוך הריסות.

קורח · הטענה שהייתה נכונה

עיון

"כל העדה כולם קדושים" הוא משפט אמיתי. וזה בדיוק מה שהפך אותו למסוכן.

אין שום פגם בטענה של קורח. היא נכונה מבחינה עקרונית, היא מנוסחת יפה, והיא נשענת על ערך שאיש לא היה מתווכח עליו. ובגלל זה בדיוק היא עבדה.

השאלה שחכמים שאלו היא אחרת: **מה היה מספק את קורח?** ואת התשובה אפשר לראות בהמשך. כשמשה מציע לו לבוא לדבר, הוא לא בא. כשמוצע מבחן, הוא מגיע עם מאתיים וחמישים איש. וכשמשה מזכיר לו שהוא כבר לוי, מקורב, בעל מעמד – זה לא רלוונטי. **מה שהוא רצה היה מקומו של אהרן.**

וזה ההבדל היחיד שחשוב. ויכוח אמיתי מסתיים כשמגיע פתרון. ויכוח שאינו אמיתי מייצר עוד ועוד עילות, כי הפתרון לא היה המטרה מלכתחילה.

מושגים בפרשה

"בני קורח לא מתו"

פסוק מפורש בהמשך התורה מציין שבניו לא נספו. הם נסוגו ברגע האחרון.

מבחן הקטורת

משה הציע שכל אחד יביא מחתה וקטורת. זו הייתה עבודה שהיה ידוע שהיא מסוכנת – נדב ואביהוא מתו עליה.

מי היה קורח

בן דודם של משה ואהרן, לוי, ולפי המדרש מן העשירים הגדולים בעם. הוא כבר החזיק במעמד גבוה.

אבות ה', י"ז

בגמרא

מחלוקת שהיא לשם שמיים סופה להתקיים. איזו היא? של הלל ושמאי.

המשנה מציבה שני דגמים. מחלוקת לשם שמיים – הלל ושמאי, שנחלקו כמעט בכל דבר, ובכל זאת התחתנו זה עם זה ולמדו יחד. ושאינה לשם שמיים – קורח וכל עדתו.

והמשנה מוסיפה משפט מוזר: מחלוקת לשם שמיים "סופה להתקיים". כלומר, זה לא שהיא נעלמת – היא נשארת. מה שנשמר הוא לא ההסכמה אלא הקשר בין הצדדים.

ומה יוצא לנו מזה: המדד הכי מעשי הוא לא כמה חזק חלוקים אלא מה קורה אחרי הוויכוח. אם אפשר לסיים דיון קשה ולשבת לאכול יחד – הכול בסדר, גם אם איש לא השתכנע. אם אחרי כל ויכוח קטן נשארת שכבה, זה כבר לא על הנושא. ושווה לזכור שההלל ושמאי לא הסכימו כמעט על שום דבר, ואף אחד לא זוכר אותם כמסוכסכים.

אהרן הכהן · בתוך המגפה

סיפור

האיש שדרשו את הדחתו רץ עם מחתה כדי להציל את מי שדרש.

שימו לב מה קורה יום אחרי. קורח ועדתו נבלעו, והעם – במקום להירגע – מאשים את משה ואהרן: "אתם המיתם את עם ה'". מגפה פורצת. ואז משה אומר לאהרן לקחת מחתה ולרוץ. והכתוב מתאר את זה בפועל חריף: "וירץ אל תוך הקהל, והנה החל הנגף בעם". אדם זקן רץ לכיוון שכולם בורחים ממנו.

הוא לא ניצח בוויכוח. הוא לא קיבל התנצלות, ואיש לא הודה שטעה. הוא רק עשה מה שצריך היה לעשות ברגע ההוא. ומי שקורא את הפרשה אלפי שנים אחר כך זוכר את המשפט הזה – "ויעמוד בין המתים ובין החיים" – ולא זוכר מילה אחת מנאום הפתיחה של קורח.

מבט קדימה

אחרי כל האסון, הפתרון שנבחר שקט להפליא. שנים עשר מטות מונחים באוהל, ובבוקר מטה אהרן פרח והוציא שקדים. לא ניצחון על אף אחד – פשוט מקל אחד שיצא ממנו משהו חי.

וזו אולי הדרך היחידה לסיים ויכוח שאין בו מנצח. לא להוכיח, לא לשכנע, ולא לחכות שיודו. פשוט להמשיך לעשות את העבודה עד שהיא מדברת בעצמה. אנשים משנים את דעתם לעיתים נדירות בגלל טיעון, ולעיתים קרובות בגלל משהו שראו לאורך זמן.

וְהָיָה פֶּרֶחַ מִטֶּה אֶהְרֹן... וַיֵּצֵא צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים.

במדבר י"ז, כ"ג · התשובה הסופית לא הייתה נאום

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · שבת פ"ח ע"ב

הכוח שבלא להחזיר עלבון

כשמעליבים אותנו, הדחף להחזיר מידי – וזה מרגיש כמו חוזק. הגמרא הופכת את התמונה: דווקא מי ששומע חרפתו ואינו משיב הוא החזק באמת, ועליו נאמר שהוא כזריחת השמש.

הַנֶּעֱלָבִין וְאִינוֹ עוֹלְבִין, שׁוֹמְעִין חֲרַפְתּוֹ וְאִינוֹ מְשִׁיבִין – עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ.

שבת פ"ח ע"ב

לקחת מזה: השבוע, כשיגיע עלבון – הערה פוגעת, הודעה חדה – ותרגישו את התשובה עולה, נסו דבר אחד: אל תשיבו. תנו לעלבון לעבור בלי דלק של תגובה. שימו לב שהוא כבה מהר יותר, ושאתם נשארים גדולים ממנו – כמו השמש, שאינה צריכה לצעוק כדי לזרוח.

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה